

Canadan parlamenttitalo.

CANADASTA

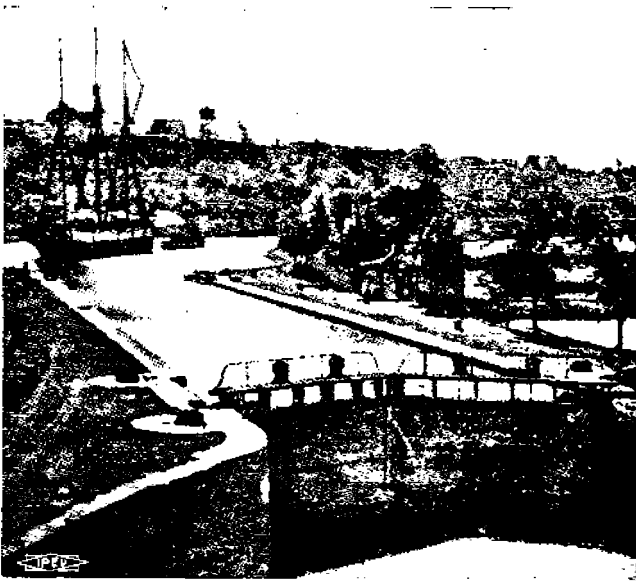
Kuluvan heinäkuun ensimmäisenä päivänä viettivät canadalaiset maansa 50:tta "syntymäpäivää". Vuonna 1867 syntyi nykyinen Canada. Laadittiin n. s. "Brittiläisen Pohjois-Amerikan laki", jonka mukaan silloiset neljä järjestynyttä maakuntaa: Ontario, Quebec, Nova Scotia ja New Brunswick yhtyivät valtioliittoon, pidättäen itsellensä itsehallinto-oikeuden, autonomian aivan samalla tavalla kuin on Yhdysvaltain eri valtioilla. Muu osa nykyisestä Canadasta jäi vielä silloin itsehallinnottomaksi Suurbritannian siirtomaaksi, jota hallittiin suoranaisesti Westminsteristä.

Sitä ennen Canada oli ollut Uu-

tena Ranskana ja Brittiläisenä Pohjois-Amerikana. Ranskan vallan aikana maan kohtalo määrättiin Versaillesta käsin ja Englannin vallan alkuaikoina Westminsteristä. Canadan, saadaksensa itselleen itsehallinto-oikeuden, oli läpikäytävä vallankumousaikansa. Englannin vallan alkuaikoina maa oli jaettu ylä- ja ala-Canadaan, Ontarioon ja Quebeciin. Kummallakin oli oma lainsäätäjäkuntansa, Quebecilla Quebecissa ja Ontariolla Torontossa. Kansa valitsi näihin lainsäätäjäkuntiin edustajansa, mutta heidän toiminnallansa oli vähän tai ei ollenkaan merkitystä. Canadalaisilla ei ollut minkäänlaista

valtaa virkamiesten nimittämisessä. Ne nimitti Englannin hallitus. Jos canadalaiset lainsäätäjäkunnat laativat ja hyväksyivät lakeja, maan virkamiehistö ei niitä noudattanut. Näiden kahden, lakeja säättävän ja toimeenpanevan vallan välillä oli alinomainen riita ja taistelu, Toimeenpaneva valta, virkamiehistö ja papisto, jotka määräsivät maan asiat, kantoivat ja käyttivät verot, lahjoittivat silloisen tunnetun Cana-

sa ja Joseph Papineau Quebecissa. Kumpainenkin puhui ja kirjotti valitsevaa hallitusjärjestelmää vastaan. Kumpainenkin kävi Lontoossa vaatimassa huojennusta maan sorreituille väestökerroksille. Ja he joutuivat aikansa virkavallan, hallitsevan luokan vainon uhriksi. Mackezien lehden, "The Colonial Advocatin" hävitti roskajoukko Torontossa, hän erotettiin lainsäätäjäkunnasta ja Toronton (silloisen

Wellandin kanava, joka yhdistää Erlen ja Ontarion järvet.

dan itsellensä. Maataviljelevä väestö ja pienet teollisuuden harjoittajat (sillä varsinaista työväenluokkaa sen nykyisessä merkityksessä ei silloin vielä ollut olemassakaan) olivat huonommalla puolella. Teitä ei rakennettu ja teollisuuden harjoittajia rasittivat tavattoman korkeat verot kaupungeissa. Tällainen asiantila kehitti kapinaa ja lopulta tavallaan vallankumouksen.

Tätä kapinaa johtamaan nousivat William Lyon Mackenzie Ontarios-

Yorkin) aseellisen kapinan jälestä oli pakoitettu lähtemään maasta Yhdysvaltoihin. Hänen päästään luvattiin 5,000 punnan palkinto, mutta kukaan ei onnistunut sitä tienaamaan.

Kun apua ei tullut, nämä miehet ja heidän seuraajansa jo ehdottivat Englannin vallan kukistamista ja itsenäisen hallituksen muodostamista Yhdysvaltain malliin.

Englannin hallitus, muistaessaan Yhdysvaltain menettämisen, antoi

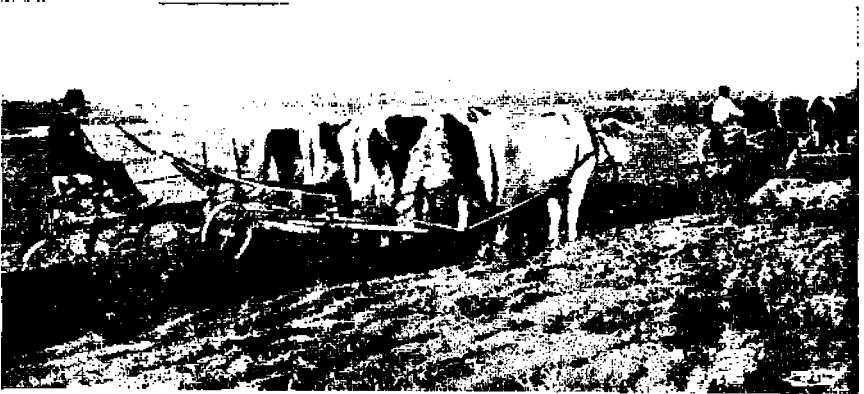
perään. Ensinnä lähetettiin tutkijoita tutkimaan canadalaisten valituksia. Kun tutkimuksen tulokset olivat olleet Englannin hallituksen harkittavana, maalle annettiin itsehallinto-oikeus ja sillä jo viime aikoina on ollut oikeus tehdä sopimuksia vieraiden valtojenkin kanssa. Vallankumouksen sankari, William Lyon Mackenzie sai palata takaisin kotimaahansa. Valittiin liberaali-puolueen edustajana uuden liittoparlamentin jäseneksikin. Mutta ennen kuolemaansa hän sanoi, että saavutettu voitto ei ollut kansan

lännen, British Columbian maakunnan v. 1871 yhden hallituksen alaiseksi.

Neljätöistä vuotta jälkeen confederationin muodostamisen maan väestö oli 4,324,810 ja kaksikymmentä vuotta myöhemmin eli 1901 se oli 5,371,315. Vuoden 1911, eli viimeisimmän väenlaskun mukaan asukasluku nousi 7,205,000.

* * *

Ja mikä on Canada. Se on suuri maa, suurempi kuin Yhdysvallat, Alaska siihen luettuna. Yhdysval-

Länsi-Canadan aavikolta kynnetään.

voitto Canadassa enempiä kuin Yhdysvalloissakaan, jonka oloihin hän maanpaossa ollessaan ehti tutustua. Hän huomasi, että entisen virkavallan sijalle nousi rahavalta, joka orjuuttaa kansan ankarimmin kuin virkavalta konsanaan.

Niin päättyi Canadan vallankumous v. 1867. Vasta sen jälestä on maan väestö alkanut lisääntyä ja maa kehittyä. Uusia rautateitä rakennettiin ja Manitoba ja Pohjois-lännen territoryt (nykyiset Saskatchewan ja Alberta) yhtyivät maakuntien liittoon. Kun Canadan Tyynenmeren (Canadian Pacific) rata valmistui, liitti se äärimmäisen

tain pinta-ala on 3,624,122 neliömailia kun taas Canadan pinta-ala on 3,745,574 neliömailia. Canada, joka käsittää pohjoisen ja samalla suuremman osan Pohjois-Amerikasta, on yhdellä kertaa uusi ja vanha maa. Quebecin ja Nova Scotian vanhimmat kylät näyttävät yhtä vanhoilta kuin Normandia. Niiden asutus on yhtä vanhaa kuin Uuden Englanninkin. John Cabot purjehti ensimmäisen kerran Bristolista Canadaan vuonna 1497. Maa joutui sen jälestä unholaan. Vasta vuonna 1534 ranskalainen merimies Jacques Cartier purjehti St. Lawrencen suulle. Siitä ajasta lähtien Ca-

nada on ruvennut saamaan asukkaita, mutta vähäisessä määrässä verrattuna e. eläiseen naapuriinsa, Yhdysvaltoihin nähden. Vielä vallankumoussodan jälkeenkin, kun Yhdysvallat jo olivat erossa Englan-

lankumousta ja itsehallinnon myöntämistä valtiolliset asiat ja maan kehittymättömyys esti työläisiä siirtymästä Canadaan. He tulivat Yhdysvaltoihin, jossa kapitalismi edistyi jättiläisaskelin. Siirtolaiset,

Elonkorjuussa kanadalaisella vehnä-*“rensillä”*.

Viljanpuiminen Manitoban vilja-alueella.

nista, Englanti lähetti tai oikeammin Englannista lähti suuret määrät siirtolaisia Yhdysvaltoihin ja vain muutamia harvoja Canadaan.

Tähän ovat olleet luonnolliset syynsä. Ennen edelläkerrottua val-

työvoima, virtaavat aina samaan suuntaan kuin pääomatkin.

Vasta sitten, kun ylimaahan kulkevat rautatiet oli rakennettu, tulivat maan satumaisen rikkaat luonnonlähteet näkyviin. Huomattiin On-

tarion ja länsirannikon aarniometsät, keskilämmen suuret viljan kasvatukseen ja karjan hoitoon kelpaavat aavikot, Ontarion, Albertan ja British Columbian mineraalikaarteet, puhumattakaan rikkaista kalavesistä ja turkiseläimistä, joita metsät, joita valkean miehen jalka ei vielä ollut tallannut, olivat täynnä. Englantilainen pääoma alkoi virrata maahan ja sittemmin yhdysvaltalainen ja ranskalainen. Hallitus, eli oikeammin hallituksessa

(Suurbritanniasta ja Irlannista). Sen jälestä tuli siirtolaisia toisista Euroopan maista, mm. Suomesta oli Canadaan tullut vuoteen 1911 mennessä yli viisitoista tuhatta siirtolaista.

Nämä työläiset rakensivat rautatiet ja avasivat lännen aavikot viljelykselle. Yksi osa heistä on mennyt uudisviljelijöiksi keskilämmen "preereille".

Maanviljelyksen kehityksestä antavat hyvän kuvan seuraavat nume-

Victorian satama Vancouver-saarella.

olevat keinottelijat, luovuttelivat itsellensä rautatieoikeuksia ja maita, oikeuksia ja etuoikeuksia. Työläiset tulivat pääoman mukana. Ensinnä tulivat englantilaiset ja skotlantilaiset walesilaiset ja irlantilaiset. Heidän jälestään ovat tulleet saksalaiset, skandinaavilaiset ja myöhemmin venäläiset, itävaltalaiset ja italialaiset. Siirtolaisten maahan tulo vuonna 1913, jolloin se oli korkeimmillaan, nousi yli kolmen sadan tuhannen. Suurin osa näistä siirtolaisista tuli Yhdysvalloista ja Yhdistyneestä Kuningaskunnasta

rot. Vuonna 1901 eli 15 vuotta takaperin koko maan vehnäsato nousi vasta 55½ miljoonaan busheliin. Vuonna 1915 vehnäsato oli noin 250 miljoonaa bushelia. Vehnän ohella tuote tiin suuret määrät ruista, ohraa, kauraa, maissia ja pellavaa. Näissä numeroissa on otettu huomioon vain lännen maakuntien Manitoban Saskatchewanin ja Albertan viljantuotanto. Idässä, Ontariossa, Quebecissa, Nova Scotiassa, New Brunswickissa ja Prinssi Edwardin saarella on myös viljelyksiä huomattavassa määrässä, Ontariossa

m. m. suuret hedelmäviljelykset. Viime vuonna koko maan maanviljelystuotteiden arvo lienee noussut lähellä biljoonaa dollaria.

Maan kehitystä, joka voidaan katsoa olevan vielä alussaan, keskeytti sota ja sitä seurannut taloudellinen pula. Maan parhain työvoima on vedetty armeijaan. Suuri koti- ja ulkomaalaisia lainoja on saatu ottaa sotavarustelun rahastamiseen. Näiden vaikutus tunnetaan vielä sodan päätyttyäkin. Työvoimaa luonnollisesti virtaa Europasta Canadaan, ehkä ennen kuulumattomassa määrässä. Mutta tuleeko pääomia? Saavatko canadalaiset yritykset, joista suuri osa ennestäänkin on liikapääomitettu, lisää pääomia uusia yrityksiä varten? Mistä hallitus saa varoja uusiin yrityksiin, sillä nykyisellä verotus-

systemillä saadut varat menevät tarkoin sodan ajalla otettujen lainojen korkojen ja kuoletusten maksamisiin ja sotilaiden eläkkeisiin?

Samalla kun sota taannutti maan taloudellista edistystä, se taannutti sen poliittisia ja sivistyksellisiä rientoja. Työväenliike lienee kärsinyt enimmän. Ammattiunionien jäsenmäärä on laskenut ja työväestön poliittiset järjestöt, ennestäänkin vielä heikot, ovat tällä kertaa hajoamistilassa.

Mutta taantumus on vain hetkelistä. Canadalla on tulevaisuus. Tuo suuri maa, jonka leveys Halifaxista Vancouver saaren länsirannikolle on lähes neljätuhatta mailia, on kerran kansoittuva. Se on kehityksen lakien mukaista.

—ä.

“PAULUS PAKSULIN”

Kun muinoin Paavo Paksunen
pääs puksuks Rahaselle,
niin onnenpäivät alkoivat
myös Paavo-pahaselle.

Hän kulki kaikki kapakat
jos suinkin jouti työstä,
ja laitamilta kaupungin
hän palas aamuyöstä.

Mut kerran lausui Rahanen:
“Hiis vie, on vajaa kassa!
Sä Paavo patruunaksi saat,
tai kuolet vankilassa!”

Niin sitten Paavo Paksunen
sai toimittaakin vaalin.
Ja nopeasti keksikin
hän oikean päämaalin.

Vankilaanko? — Eipäs vaan!
Hän ryhtyi kauppiaaksi.
Ja kohti “kauppaneuvosta”
kiis kiiruin hänen haaksi.

Ja nyt hän on jo edusmies
ja tukipylyvä maamme,
ja nimen Paulus Paksulin
me korvihimme saamme.

Ja vihdoin kun hän kuopataan
maa kyynelöipi varmaan.
Ja ylleen taivas isänmaan
kai vaipan vetää harmaan.

Jussi Raitio.